

Sygn. akt V U 345/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2021 r.

**Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w następującym składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2021 r. w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku A. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania A. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 1 marca 2021 r. sygn.: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni A. N. prawo do rekompensaty;

Sygn. akt V U 345/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 marca 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał wnioskodawczyni A. N. prawo do emerytury bez rekompensaty z uwagi na nie udowodnienie na dzień 31 grudnia 2008 roku wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. ZUS odmówił zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładach (...), ponieważ świadectwa pracy w warunkach szczególnych z 3 listopada 2008 roku nie spełnia warunków formalnych, gdyż brak określenia charakteru wykonywanej pracy według wykazu, nazwy działu i pozycji oraz zarządzenia resortowego..

W odwołaniu wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. N., urodzona w dniu (...), złożyła w dniu 22 stycznia 2021 roku wniosek o przyznanie prawa do emerytury z rekompensatą .

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-5 akt emerytalnych)

Wnioskodawczyni od dnia 26 maja 1977 roku podjęła zatrudnienie w Zakładach (...)-(...) na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku tokarza na Wydziale (...).

W okresie od 1 września 1981 roku do 30 września 1982 roku wnioskodawczyni korzystała z urlopu wychowawczego, a od 1 października 1982 roku do 22 marca 1986 roku korzystała z urlopu wychowawczego bezpłatnego.

Od 24 marca 1986 roku wnioskodawczyni pracowała na stanowisku monterki produkcji specjalnej.

(dowód: umowa o pracę z 26.05.1977 roku – k. 4 akt osobowych, angaże – w aktach osobowych, wnioski urlopowe – akta osobowe,)

Od dnia 17 listopada 1990 roku do dnia 31 października 1993 roku wnioskodawczyni pracowała na stanowisku lutowania na oddziale (...) na wydziale (...).

(dowód: pismo z 31.10. 2008 roku – akta osobowe)

Od dnia 5 kwietnia 1995 roku wnioskodawczyni z uwagi na zmiany organizacyjne pracodawcy stała się pracownikiem Fabryki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

(dowód: pismo z 5.04.1995r. – k. 12 akt osobowych)

Od 5 kwietnia 1995 roku wnioskodawczyni pracowała na stanowisku prasera tworzyw sztucznych.

W okresie od 1 czerwca 2000 roku do 31 sierpnia 2000 roku wnioskodawczyni była oddelegowana przez pracodawcę Fabrykę (...) do pracy w Zakładach (...) S.A , gdzie pracowała na stanowisku robotnika gospodarczego. W tym okresie wnioskodawczyni korzystała z urlopu bezpłatnego w Fabryce (...).

Po powrocie do pracy w Fabryce (...) od dnia 1 września 2000 roku do dnia 31 października 2008 roku wnioskodawczyni pracowała na stanowisku prasera tworzyw sztucznych.

(dowód: pismo z 30 maja 2000 roku –k. 36 akt osobowych, karty obiegowe z 31.05.2000 roku i 31 sierpnia 2000 roku – akta osobowe, angaże – akta osobowe)

Od dnia 28 kwietnia 2006 roku wnioskodawczyni stała się pracownikiem Zakładów (...) S.A na skutek przejęcia Spółki Fabryki (...) Spółka z o.o. oraz Fabryki (...) z .o.o.

(dowód: zawiadomienie pracownika z 23 maja 2006 roku – k. 59 akt osobowych)

W dniu 3 listopada 2008 roku Zakłady (...) S.A wystawiły wnioskodawczyni świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczone, że A. N. w okresie:

- od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku, wykonywała prace przy produkcji materiałów wybuchowych oraz ich konfekcjonowaniu, wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, wykaz A dział IV poz. 27;

- od 17 listopada 1990 roku do 31 października 1993 roku wykonywała pracę lutowacza –wymienioną w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku dziale III poz. 83;

- od 5 kwietnia 1995 roku do 31 października 2008 roku wykonywała prace przy przetwórstwie tworzyw sztucznych wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku wykaz A dział IV poz. 17

(dowód: świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 3 listopada 2008 roku roku– k. 6 akt emerytalnych)

W okresie od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku wnioskodawczyni pracowała na Wydziale (...) na stanowisku monterki produkcji specjalnej. To był wydział produkcji (...). Do stałych obowiązków wnioskodawczyni należało czyszczenie (...), napełnianie (...) trotylem, rolowanie i malowanie (...).

(dowód: zeznania wnioskodawczyni – protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 36: 26 do minuty 43:34)

W okresie od 17 listopada 1990 roku do 31 października 1993 roku wnioskodawczyni pracowała na stanowisku lutowania na oddziale (...) na wydziale (...). Do stałych obowiązków wnioskodawczyni należało lutowanie metalowych części do silników będących częścią składową robotów kuchennych . Lutowanie odbywało się przy użyciu lutownicy i cyny.

(dowód: zeznania świadka E. N. (1) – protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 20: 09 do minuty 35:25, zeznania wnioskodawczyni – protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 36: 26 do minuty 43:34)

W okresie od 5 kwietnia 1995 roku do 31 października 2008 roku, za wyjątkiem okresu od 1 czerwca 2000 roku do 31 sierpnia 2000 roku, wnioskodawczyni pracowała na stanowisku prasera tworzyw sztucznych, obsługując maszynę – wtryskarkę, służącą do produkcji obudów sprzętu AGD. Do stałych obowiązków wnioskodawczyni należało wsypanie do maszyny granulatu (substancji chemicznej) służącej do produkcji obudów i obsługa wtryskarki. Wtryskarka podgrzewała granulatu do wysokiej temperatury, tak aby wytworzyła się z niego gorąca płynna masa, którą była zalewana forma w maszynie, a następnie wychodziły z niej gotowe obudowy sprzętu AGD, które wnioskodawczyni musiała odciąć i oczyścić nożem. Substancje chemiczne służące do produkcji tworzyw sztucznych były szkodliwe dla zdrowia. Pod wpływem podgrzewania granulatu do wysokiej temperatury z maszyny uwalniały się szkodliwe dla zdrowia substancje. Na hali produkcyjnej było bardzo gorąco, było duże zadymienie. Pracownicy mieli wypłacany dodatek szkodliwy.

(dowód: zeznania świadka G. F. - protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 4:09 do minuty 15, zeznania świadka H. A. - protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 15:15 do minuty 20, zeznania świadka E. N. (1) – protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 20: 09 do minuty 35:25, zeznania wnioskodawczyni – protokół rozprawy z 17 czerwca 2021 roku od minuty 36: 26 do minuty 43:34)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy).

Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 21 ust. 2). Przy czym rozchodzi się tu wyłącznie o emeryturę wcześniejszą, a nie w powszechnym wieku emerytalnym.

Celem bowiem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 23 ustawy emerytalnej rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast z art. 173 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. Tym samym warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia (zob. Marcin Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych).

Rekompensata zwiększa zatem wartość kapitału początkowego ubezpieczonego i tym samym daje możliwości odpowiedniego zwiększenia podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawczyni posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresy pracy w warunkach szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie

§ 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni legitymowała się świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych za sporne okresy, ale zostało ono zakwestionowane przez organ rentowy.

ZUS zarzucił, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 3 listopada 2008 roku nie spełnia warunków formalnych, gdyż brak określenia charakteru wykonywanej pracy według wykazu, nazwy działu i pozycji oraz zarządzenia resortowego.

Zarzuty organu rentowego są chybione i bezpodstawne. Pracodawca w wystawionym świadectwie odwołał się prawidłowo do prac wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku. Wskazał, że skarżąca wykonywała prace wymienione w wykazie A tegoż załącznika oraz określił do jakiego działu i pozycji wykonywane przez skarżącą prace zostały zaliczone. Należy podkreślić, że tylko ten akt jako obowiązujący może być podstawą czynienia ustaleń co do szczególnych warunków pracy skarżącej. Takim aktem nie są zarządzenia resortowe, te nie mają bowiem już mocy obowiązującej. Nie jest zatem brakiem formalnym świadectwa z 3 listopada 2008 roku to, że nie odwołuje się ono do zarządzenia resortowego. Tym samym ZUS nie zdołał podważyć prawidłowości sporządzonego przez pracodawcę skarżącej świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo to było wystarczającą podstawą do przyznania wnioskodawczyni prawa do rekompensaty.

Nie mniej w toku postępowania Sąd ustalił charakter pracy wnioskodawczyni w spornych okresach także na podstawie dokumentów zawartych w aktach osobowych oraz zeznań świadków i wnioskodawczyni. Sąd odmówił wiary jedynie zeznaniom E. N. (1) w tej części, w której zeznała, że w pierwszym spornym okresie od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku pracowała razem z wnioskodawczynią na wydziale produkcji (...). Jej zeznania są bowiem sprzeczne z przedłożonym świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 17 października 2019 roku (k. 73 akt), z którego wynika, że w okresie od 16 marca 1987 roku do 10 marca 1997 roku E. N. (1) wykonywała prace przy lutowaniu płyt, blach i przewodów ołowianych oraz metali nieżelaznych. Tym samym w okresie od 16 marca 1987 roku do 31 grudnia 1989 roku nie mogła pracować z wnioskodawczynią na wydziale (...) i zajmować się ich malowaniem, jak zeznała. W związku z niewiarygodnością zeznań E. N. (2) w tym zakresie, charakter pracy wnioskodawczyni w okresie od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku Sąd ustalił na podstawie dokumentów w postaci świadectw pracy i angaży oraz zeznań samej wnioskodawczyni, które pokrywają się z dokumentami. Skarżąca przyznała, że w/w okresie pracowała na Wydziale (...) na stanowisku montera produkcji specjalnej, gdzie do jej stałych obowiązków należało czyszczenie (...), napelnianie (...) trotylem, rolowanie i malowanie (...). Prace te wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Czynności wykonywane przez wnioskodawczynię w okresie od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku mieszczą się w pojęciu prac przy produkcji materiałów wybuchowych, środków strzałowych, elementów do środków strzałowych, wyrobów pirotechnicznych oraz ich konfekcjonowaniu, które są zaliczone przez ustawodawcę do prac w warunkach szczególnych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, wykaz A dział IV poz. 27. Dlatego Sąd zaliczył wnioskodawczyni w/w okres do szczególnego stażu pracy.

Wnioskodawczyni wykonywała prace w warunkach szczególnych także w drugim spornym okresie od 17 listopada 1990 roku do 31 października 1993 roku, co wynika z dokumentów oraz zeznań świadka E. N. (1) i zeznań wnioskodawczyni. W tym okresie skarżąca pracowała na stanowisku lutowania na oddziale (...) na wydziale (...), gdzie do jej stałych obowiązków należało lutowanie lutownicą przy użyciu cyny metalowych części do silników będących częścią składową robotów kuchennych.

Lutowanie płyt, blach i przewodów ołowianych oraz metali nieżelaznych ustawodawca zalicza do prac w warunkach szczególnych wymienionych pod poz.68 dział III w hutnictwie i przemyśle metalowym wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku. Nie ulega zatem wątpliwości, że ten okres podlega zaliczeniu wnioskodawczyni do prac w warunkach szczególnych. Mimo bowiem, że pracodawca nie był zakładem przemysłu

metalowego, to jednak czynności lutowania wykonywane przez skarżącą, były tak samo obciążające, jak praca lutownicza wykonywana w zakładach przemysłu metalowego.

Wnioskodawczyni pracowała w warunkach szczególnych także w trzecim okresie zatrudnienia w Spółce (...), za wyjątkiem okresu od 1 czerwca 2000 roku do 31 sierpnia 2000 roku. Wtedy bowiem jak wynika z dokumentów osobowych była oddelegowana do pracy na stanowisku robotnika gospodarczego do obsługi nowo utworzonego basenu. W związku z powyższym w szczególnych warunkach pracowała w okresie od 5 kwietnia 1995 roku do 31 maja 2000 roku oraz od 1 września 2000 roku do 31 października 2008 roku. Wówczas wnioskodawczyni pracowała na stanowisku prasera tworzyw sztucznych. Na tym stanowisku zajmowała się obsługującą wtryskarki, która służyła do produkcji obudów sprzętu AGD. Do stałych obowiązków wnioskodawczyni – jak wynika z zeznań świadków pracujących ze skarżącą w spornym okresie: G. F. i H. A. - należało wsypanie do maszyny granulatu (substancji chemicznej) służącej do produkcji obudów i obsługa wtryskarki. Wtryskarka podgrzewała granulaty do wysokiej temperatury, tak aby wytworzyła się z niego gorąca płynna masa, którą była zalewana forma w maszynie, a następnie wychodziły z niej gotowe obudowy sprzętu AGD, które wnioskodawczyni musiała odciąć i oczyścić nożem. Substancje chemiczne służące do produkcji tworzyw sztucznych były szkodliwe dla zdrowia. Pod wpływem podgrzewania granulatu do wysokiej temperatury z maszyny uwalniały się szkodliwe dla zdrowia substancje. Na hali produkcyjnej było bardzo gorąco, było duże zadymienie. Pracownicy mieli wypłacany dodatek szkodliwy.

Prace wykonywane przez skarżącą zostały zaliczone przez ustawodawcę do prac w warunkach szczególnych w wykazie A dziale IV (w chemii) pod poz. 17 jako prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcja wosków i woskoli.

Spółkę (...) w zakresie produkcji przedmiotów wytwarzanych z tworzyw sztucznych tj. sprzęt AGD oraz materiałów wybuchowych, należy zaliczyć do gałęzi przemysłu chemicznego.

Po zaliczeniu wnioskodawczyni spornych okresów (od 24 marca 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku, od 17 listopada 1990 roku do 31 października 1993 roku, od 5 kwietnia 1995 roku do 31 maja 2000 roku oraz od 1 września 2000 roku do 31 października 2008 roku) do szczególnego stażu pracy i odliczeniu przypadających w tych okresach okresów nieskładkowych, legitymuje się ona ponad 15-letnim wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych. Tym samym wnioskodawczyni spełniła wszystkie przesłanki dla nabycia prawa do rekompensaty.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.